

Kuşaklar Arasındaki Köprü: Canfeza ve Gaza

Zihniye Okray¹

Makale Türü: Derleme

Geliş Tarihi / Submitted: 07.09.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 17.02.2021

Yayın Tarihi / Online Publication: 31.05.2021

Özet: Gelenekler toplumun tarihini adet, gelenek ve göreneklerini kuşaklardan kuşaklara aktarırlar. Çalışma *Canfeza* mahlaslı Türk rap müzik sanatçısının *Gaza* isimli parçasında kullanılan metinler arası ilişkileri incelenmesi amaçlanmıştır. Gaza isimli parça Orta Doğu geneli ve Filistin-Kudüs özelinde gelişen olaylara değinmektedir. Gaza isimli parçanın özellikle Türk Şair Nuri Pakdil ve İslamiyet'in Kutsal Kitabı olan Kuran-ı Kerim arasında metinler arası göndergelerin ve alıntılarının yoğunluğu dikkat çekici boyuttadır. Kudüs'ün bir gelenek olarak kuşaklar arasında aktarıldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Rap, Alıntı, Kudüs.

1. Giriş

Gelenek bir toplumda kuşaklar arasında iletilen bu yönüyle de bilginin aktarımını sağlayan davranış, inanış, kültürel değerler ve davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Gelenekler maddi ve manevi değerler

bütünüdür. İçerdiği bilgi bakımından bir toplumun kutsal değerleri de gelenek aktarımının birer parçasıdır. Bütün bu özelliklerinin yanı sıra gelenekler anlam zenginliği bakımından sanat ve edebiyata da etki etmektedirler. Gelenekler bilgi, kültür ve medeniyetin taşıyıcısı oldukları için varlıklarını zaman üstü bir evrene taşırlar (Kılıç, 2010: 117; Karataş, 2014: 139). Gelenegin kuşaklar arasında aktarım sürecini üstlenmesi yeni kuşakların da onu anlaması ve yorumlamasıyla birlikte kendi varlığını yeni bir zaman dilimi ve yeni bir dilde yeniden var olmasını sağlamaktadır. Bu tanımlama bağlamında gelenekler dinamik bir süreci içerlerinde barındırırlar. Gelenek kuşaklararası aktarımı sağladığı için yeni kuşaklarda eski kuşakların tarihsel izdüşümlerine rastlamayı mümkün kılarlar. Bir geleneğin aktarımı için en az üç kuşak gerekmektedir. Yapılan araştırmalar geleneksel bilginin aktarımında kadınların önemli bir işlevi olduğunu ileri sürmüşlerdir (Marrie, 2019: 8). Gelenekler zaman, tarih ve kültürel anlamın devredilmesi görevini üstlenirler ve kültürel belleğin de aktarımını sağlarlar (Alsaç, 2018: 18). Assman, geleneklerin ortak deneyim, beklenti ve eylem alanı yaratarak oluşturdukları sembolik anlam dünyası ile birleştirici ve bağlayıcı bir güçle bireyleri birbirlerine bağladıklarını vurgulamaktadır (2001: 21). Alan Dundes, halk kavramını aynı geleneği taşıyan iki ya da daha fazla kişi olarak tanımlarken en az bir bağlayıcı etkenin varlığından bahseder (1965: 139-141). Bu bağlayıcı etken meslek, dil ya da din olabilir. Bir gruba kimlik duygusunu veren ise bu bağlayıcı etkenlerden geleneklerdir.

Kudüs şehri monoteist üç din için Kutsal Şehir olarak kabul edilmektedir. Yahudiler için Kudüs Yaratılış 15: 18’de bahsedilen Rab’bin Avram ile yaptığı antlaşmaya dayanmaktadır.¹ Bu ayette Rab Avram’a “Mısır Irmağı”ndan büyük Fırat Irmağı’na kadar uzanan bu toprakları (Ken, Keniz, Kadmon, Hitit, Periz, Refa, Aor, Kenan, Girgas ve Tevuş topraklarını) “senin soyuna vereceğim” demiştir. Hristiyanlar için Kudüs şehrinin kutsallığı Hz. İsa yaşamını bu şehirde geçirmiş ve çarmıha bu şehirde çakılmasından dolayıdır. İslam dini için ise Hz. Mu-

hammed'in bu şehirde Miraç'a yükselmiş olması ve Müslümanlar için ilk Kible olarak kabul edilen Mescid- i Aksa'nın bu şehirde bulunması burayı kutsal yapmaktadır (Batuk ve Mert, 2017: 131-132).

Şehir 638 yılında Hz. Ömer tarafından fethedilmiş ve Birinci Dünya savaşı sonuna kadar da Müslümanların egemenliğinde kalmıştır (Harman, 2019).² Kudüs şehrinin dini gerekçeler dışında kalan Türk Dünyası ile ilişkisi ise 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında Kudüs'ü Osmanlı hâkimiyetine alması ile başlamaktadır. Yaklaşık olarak 400 yıl boyunca Kudüs Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası ve İslam dini bakımından önemli bir şehir olmayı sürdürürken tarihinin en hoşgörülü ve huzur dolu yıllarını geçirmiş olduğu söylene bilinir (Köse, 2015: 164). Kudüs şehri Birinci Dünya Savaşı sonrasında 1917 yılında İngiliz Mandasına geçmiş (Üzen, 2009: 331) ve 1921, 1929, 1933 ve 1937 yıllarında başlayan ve sonuncusunun üç yıl sürdüğü kanlı Arap-Yahudi çatışmalarına sahne olmuştur. Osmanlı egemenliğinin Kudüs'te sona ermesi ve Osmanlı'nın Filistin'den geri çekilmesi Filistin'e aşırı bir Yahudi göçünü tetiklemiş ama yoğun göç Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesiyle çoğalmıştır. Bu olayların ardından 1948 yılında Tel Aviv'de İsrail Devleti'nin ilanı ile sonuçlanan bir süreç başlamıştır ve 1967 yılında İsrail'in Kudüs'ü işgali ile başlayan günümüze kadar gelen süreçte Filistin'i Yahudileştirme konusunda her türlü aşırı güce başvurularak oradaki Müslüman varlığına son verilme-ye çalışılmaktadır (Karaköse, 2018: 157).

Modern Türk Edebiyatı'nda Kudüs temasının yerleşmesi 1960'lı yılların sonunda Arap-Yahudi çatışmaları ve özellikle İsrail Devleti'nin kurulmasından sonra gerçekleşmiştir (Öztürk, 2017: 40). Özellikle Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve Cahit Zarifoğlu, şiirlerinde Kudüs temasını sıklıkla işlemişlerdir (Akar, 2017). Sayılan bu isimler arasında Nuri Pakdil Kudüs Şairi olarak anılmaktadır (Şahin, 2018: 440). Nuri Pakdil ağırlıklı olarak Kudüs hakkında yazmış olsa bile, fikirlerinin ve eserlerinin arka planında bütün Orta Doğu coğrafyasının izlerini sürmek mümkündür (Öztürk, 2017: 40).

Kudüs temasının en belirgin olduğu şiiri ise *Anneler ve Kudüsler* isimli şiiridir. Şair bu şiiri 1972 yılından başlayarak 1974 yılına kadar farklı zamanlarda kaleme aldığı ve şiirin *Ebubekir Sonumut* takma ismiyle yayımlandığı bilinmektedir (Şahin, 2018: 71-76; Yücer, 2018: 28; Öztürk, 2017: 40). Nuri Pakdil kendini bir İslam Devrimcisi olarak tanımlamış ve şiirindeki Kudüs temasını daha çok İslami bir algı üzerinden aktarmıştır (Öztürk, 2017: 40; Şahin, 2018: 71-76). Nuri Pakdil'in içine doğmuş olduğu aile ve şehrin Türk-İslam kültür ve geleneklerine bağlı bir çevre olması ve bunun yanı sıra o dönemin edebi okuma ve yazma çevrelerinin etkisi ile Nuri Pakdil'in Türk-İslam geleneği içerisinde edebi üretimler yapması için zemin hazırlamış olduğu söylenebilir (Şahin, 2018: 71-76).

Canfeza (Orhan Gül) 1990 Osmangazi (Bursa) doğumlu olan Türk Rap sanatçısıdır. Kendi hakkında yazdığı kısa hayat hikâyesinde liseyi bitirmeden bıraktığı ve çalışmaya başladığını ifade etmektedir.³ Canfeza 2017 yılında *L'afedersin* isimli bir şiir kitabı yayınlamıştır. Canfeza yazmış olduğu şiirlere Türk musikisinin ezgilerini kullanarak Türk rapinde yeni bir tarz yaratmıştır. Eserlerinde aşk, nefret, mutluluk ve hüzn gibi insana dair duygulardan bahsederken toplumsal kaygılar ve özellikle savaş-barış, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi karşıtlıklar da eserlerinin konuları arasındadır (Canfeza, 2017: 4).

Ortaya çıkan sanat eseri yaratıcısının bilinçdışı süreçlerinden kaynaklanır. Bu yüzden hiçbir yaratı yaratıcısından bağımsız bir şekilde değerlendirilemez. Diğer taraftan 'metinler arasılık' yaklaşımını benimseyen araştırmacılar her şeyin daha önceden ifade edildiğini bu nedenle de yeni diye bir şeyin olmadığını ve yeniden üretimlerin izleklerini geriye doğru sürülebileceğini savunmaktadırlar. Sanat eseri ve sanat özgündür, yaratı ürünüdür ve kurmacadır. Gerçekliği ifade eden sembollerden oluştuğu için hem düşlemleri hem de eleştirileri içerisinde barındırır. Sanatın temel dışavurum araçları olan söz, yazı, görsel imgeler ve semboller gerçekliğin kendileri olmasa bile onları işaret ederler yani anıştırırlar. Sanat eseri ve sanat görünür olanın dışındaki

ile ilgilendiği için sanat eserini inceleyen izleyici/okur/dinleyici yani diğer bireylerin gerçekliği yeniden kurgulamalarına, hayal kurmalarına, sorgulamalarına ve hayallerini gerçekleştirme devinselliğini onlara kazandırır (Kaplan ve Kaplan, 2017: 351-352). Sanatın hayatı değiştirme yeteneği ve gizil gücü vardır. Sanatta ve sanat eserinde aktarılan malzeme kültürel bellek ve dolayısı ile geleneğin aktarımı olarak değerlendirilebilir (Mangion, 2015: 154-155). Aktarılan toplumsal uygulamaların, adetlerin ve inançların içselleştirilmiş miraslarıdır. Canfeza rap müziği ile Kudüs'te olup bitenleri kendilerine has bir şekilde ifade etmiştir. Canfeza'nın *Gaza* isimli parçası 'metinler arası' bağlamında değerlendirilmiştir.

2. Yöntem

Bu çalışmada *Canfeza*'nın *Gaza* isimli rap müzik parçası 'metinler arası' açısından incelenmiştir. Araştırmanın temel metni *Canfeza*'nın *Gaza* isimli parçası olarak belirlenmiştir. Kültürel belleğin aktarımı sanatçıların yetenekleri doğrultusunda ortaya çıkan eserlerindeki bilinçdışı izler olarak değerlendirilmiştir.

1960'lı yılların sonlarında yeni bir sanat akımı olarak nitelendirilen *Hiphop*, sokaklarda ve banliyölerde (varoşlarda) gelişen ve sanatçıların da bu bölgelerde yaşayan bireylerin oluşturduğu bir yaşam felsefesi olarak tanımlanabilir. Hiphop kültürü diğer sanat alanlarından farklı olarak toplumun elit tabakası tarafından atölyelerde, galerilerde ya da akademide gelişen bir akım olmamasının yanı sıra temelinde dışlanmışlığı ve yasakları eleştirdiği için diğer akımlardan da ayrılır. Beslendiği kaynaklar toplumdan dışlanmışlık, haksızlığa uğramışlık ve yasaklardır. Hiphop kültürünü rap müzik, DJ'lik, break dans ve grafiti olmak üzere dört temel alan oluşturmaktadır (Kahraman, 2014: 28-31). Rap müzik her ne kadar da *Rhythmic African Poem*'in baş harflerinden oluşan bir kısaltma olarak anılsa da bu çalışmada bu anlamı ile değil ağır eleştiri olan diğer anlamı ile ele alınacaktır. Rap müzik 1970'li yıllarda mevcut düzene bir başkaldırı olarak ortaya çıkmış bir

müzik türüdür. Rap müzikte hızlı ve ritmik bir şekilde okunan sözlerin arkasında genellikle daha önce bestelenmiş olan başka müzik parçalarından alıntılar yapılarak bir araya getirilen altyapıdan oluşmaktadır (Karakurluk, 2012: 5-10). Türkçe Rap ise 1990'lı yıllarda rap müziğin Amerika'dan sonra Avrupa'da yaygınlaşmaya başlaması ile gerçekleşmiştir. Avrupa'da yaşayan Türk gençler, Amerika'da olduğu gibi, içinde yaşadıkları toplumsal ve sosyal sorunları müzikleri eşliğinde aktarmaya başlamışlardır.

Türkçe Rap müziğin ilk örnekleri *Cartel* grubu tarafından yapılan çalışmalar (Arslan, 2012: 2-4; Üçer, 2013: 250-254). Canfeza Türk Musikisinde kullanılan enstrümanları kullanarak oluşturmuş olduğu altyapı üzerine şiirlerini okumaktadır (Canfeza, 2017: 4). Bu yönü ile Canfeza diğer Türk rap sanatçılarından da ayrılmaktadır.

Her ulus, kendi kültürel birikiminden beslenir ve sanatçılar da bu ortak mirası gelecek nesillere aktaran sentezleme ve ifade etme yetilerinin yanı sıra sembolleştirme yetilerini kullanmaktan çekinmeyen bireyler olarak tarif edilebilirler. Yakın tarihlerinde çalkantılı dönemler yaşayan ülkeler müzikleri aracılığı ile göndermeler yaparak kimlik sorunlarının yanında geçmişe duyulan özlem ve gelecekle ilgili umutlarını da dile getirirler. Rap müzik, metinler arası incelemelere çok açık olan bir müzik türüdür. Kültürel göndermelerin yoğun olarak kullanılması metinler arası çalışmayı mümkün kılmaktadır. Rap müzikte sanatçının kimliği doğrudan değil, metinler arası göndermeler aracılığı ile ortaya çıkabilir. Diğer taraftan rap müzik sanatçısının toplumsal ve kültürel kimliğinin bir temsili de sayılabilir. Rap müzik sanatçısı ideolojik eğilimlerini şarkı sözleri ve kullandığı altyapı ile ortaya koyabilmektedir. Rap müzikte kullanılan alıntılar ve diğer metinler arası teknikler dinleyicisinin kültürel birikimine göndermeler yaparak eski ve yeni arasındaki bağı kurmasını tetikleyerek dinleyicinin yorum yapmasını ve düşünmesini sağlar yani dinleyici parçayı dinlerken yapıtın metnini yeniden yazar, yaşar. Rap müzik dışında sanatın diğer alanlarına da göndermeler yapılabilir. Resim, karikatür, roman, şiir, sinema

hatta yapılan haberler, röportajlar ya da dergilerde yayımlanan makalelere bile göndermeler yaparak bağ kurabilir (Aktulum, 2017: 18- 25, 58-60, 116). Bu bağlamda *Canfeza*'nın *Gaza* isimli parçasının *Nuri Pakdil*'in *Anneler ve Kudüsler* isimli Şiirine ve İslam dininin Kutsal kitabı olan *Kuran-ı Kerim*'e yapılan göndermeler incelenmiştir.

3. Czmleme

Bu alışmada Canfeza'nın Gaza isimli parçası ilk aşamada kullanılan enstrümanlar (müzik) ve parçanın ismi üzerinden yapılacak genel değerlendirmelerin ardından ikinci aşama olarak şarkı sözlerinin özelikle Nuri Pakdil'in Anneler ve Kudüsler Şiiri ve İslam dininin Kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim'e yapılan göndermeler bağlamında değerlendirilmiştir.

3.1. Genel Değerlendirme

Canfeza'nın *Gaza* isimli parçası; genelde Orta Doğu özelde ise Kudüs'te gerçekleşen olaylar üzerine kaleme alınmıştır. 2018 yılında bir *single* olarak piyasaya srlmştir. *Gaza*'nın altyapısını oluşturan enstrümanlar Türk Tasavvuf Müziği'nde kullanılan rebab, *bendir* ve *ney*'in yanı sıra yine Türk Musikisinde kullanılan *ud* ve bir Batı Müziği enstrümanı olan *piyano*'dan oluşmaktadır. Parçada kullanılan bendir Türk Tasavvuf müziği ve klasik Türk müziğinde kullanılan vurmali bir çalgıdır. Kaşgarlı Mahmut, ney isimli üflemeli çalgıdan Divn-ı Lgat-it-Türk'te bahsetmiştir. Sagu denilen 'erler' için düzenlenen, ölüm, erdem ve acıları anlatan törenlerde kullanıldığını aktarmıştır. Bendir gibi Türk Tasavvuf Müziği algılarından⁴ Rebab ve ud gibi enstrümanların Yakın Doğu ve Anadolu'da yaygınlaşmasını sağlayan etkenler arasında İslamiyet'e geçiş olduğu söylemek mümkündür (Lawergren, 2004: 18-20). Altyapıda kullanılan son enstrüman ise piyanodur. Piyano diğer çalgılardan farklı olarak Klasik Batı Müziği'nin bir algısıdır. Piyano 1700'l yıllarda Floransa'da (İtalya) icat edilmiştir. Kullanılan bu enstrümanlar deyim yerinde ise Doğu ve Batı arasın-

daki dil farklılıklarını dile getiriyor olabilir. Arka plandaki piyano üzerine tasavvuf müziği enstrümanları çalınmıştır. Neyin hüznü ve bas-kın sesi bütün parçaya hâkim bir ses olarak kulağa gelmektedir.

Aktulum (2017: 59) rap müziğin bir yenilik yaratma arayışı olmasının yanı sıra kültürel bir aktarım ya da taşıyıcılık görevini üstlendiğini vurgulamaktadır. Kimliğin tanınması ve konumunun belirlenmesi işlevini, hem kullanılan sözler hem de kullanılan enstrümanlar aracılığı ile geleneksel kültürü şimdiye taşıyarak yeni bir işlevle donatabilmektedir. Rap müzik kültürel miras aktarımını sanatçının yaratısı ile birlikte geçmiş ve gelecek mitlerini sunarken bir taraftan da ütopyik olanı dinleyicisinin yorumlamasına bırakmaktadır. İncelenen rap müzik parçası olan *Gaza*'da Türk Tasavvuf Müziği'nde kullanılan enstrüman ve ezgilerin yanı sıra Klasik Batı müziğinin temel enstrümanlarından biri olan piyanonun kullanımı bir taraftan İslami geleneğin aktarımını çağrıştırırken bir taraftan da İslamiyet ve Hristiyanlık/ Musevilik arasındaki çatışmaları da akla getirir nitelikte olduğu düşünülmüştür. Türk Tasavvuf müziği enstrümanları ve ezgileri İslami geleneğin günümüze aktarımı ve deyim yerinde ise ütopyaı çağrıştırır niteliktedir.

Kullanılan enstrümanların dışında *Canfeza*'nın eserine *Gaza* ismini vermesi de gelişigüzel bir seçim olmadığını düşündürten, değerlendirilmesi gereken başka bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Bilindiği gibi *Gaza* kelimesi *Gazze*'nin İngilizcedeki karşılığıdır. Gazze, Gazze şeridinin en büyük şehridir ve halen İsrail Devleti'nin ablukası altında bulunmaktadır. Nüfusu Müslümanlardan oluşan Gazze herhangi bir ülke tarafından bağımsız bir devlet ya da devlet bölgesi olarak tanımlanmamaktadır. İsrail Devleti'nin abluka altında tuttuğu Gazze'de Müslüman toplum insani yardımlarla hayatlarını sürdürmeye çalışmakta ve çoğu zaman da oraya ulaştırılmaya çalışılan insani yardımlar da İsrail Devleti tarafından engellenmektedir (Kulu, 2013: 44-46; Çiftçi, 2010: 10-13; Ateş, 2009: 63-66, 69-72). *Canfeza*'nın bu parçasına vermiş olduğu bu isim yine Filistin topraklarının başka bir kesiminde olan Gazze'de yaşayan Filistinli Müslümanların da tıpkı Kudüs'tekiler gibi ol-

duklarını vurguluyor olduğunu düşündürmüştür.

Parçanın ismi ile ilgili yapılabilecek olan ikinci bir çözümleme ise gaza kelimesinin Türk dilindeki anlamı ile ilişkilidir. “Gâzâ” kelimesinin Türk Dil Kurumu Güncel Sözlükteki anlamı “İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş” olarak yapılmaktadır.⁵ Türkler X. asırda Gök Tanrı dinlerini terk edip İslamiyet’i dinleri olarak benimsemiş bir halktır. Türklerin İslamiyet’i benimsemelerinden sonra kurulan tüm Türk Devletleri de yaptıkları savaşları ve barışları İslamiyet adına gerçekleştirmişlerdir (Çakmak, 2015: 18). Hilafet’ in 1517 yılında Mekke ve Medine’nin Osmanlı İmparatorluğu yönetimine geçmesi ile birlikte Türkler tüm Müslümanların dünyadaki hamileri ve yapılan tüm savaşları da İslamiyet adına yapılan savaşlar olarak nitelmişlerdir (Buzpınar, 2004: 119). Özetlemek gerekirse Türklerin din olarak İslamiyet’i seçmeleri ve ardından da Hilafet’ in Osmanlı İmparatorluğu’na geçmesi ile birlikte İslamiyet’in kutsalı Türklerin de kutsalı durumuna gelmiştir. Bu nedenlerle *Canfeza*’nın parçasının isminin Gaza olması, dünyadaki Müslümanları gazaya yani İslamiyet için yapılacak savaşa çağırma, davet etme olarak da yorumlamak mümkündür.

3.2. Metinler Arasılık ve Göstergeler Arasılık İlişkileri

Rap müzik metinler arası alışverişin izlerini yoğun olarak taşıyan bir müzik türüdür. Rap müzik türündeki şarkı sözleri sadece diğer müzik eserlerinin sözleri veya kullanılan bestelerden, parçalardan değil sine- ma, edebiyat, atasözleri, haberler ve diğer sanat alanlarından da alıntılar yaparak onları dönüştürebilir ve yeniden yazılan bu eserler çeşitliliği bir arada kendi içlerinde barındırırlar (Aktulum, 2017: 116). Metinler arasılık iki metin arasında var olan ilişki, iletişim, geçişkenlik, aktarım gibi konuları ele alan bir kuram olarak düşünülmüştür. 1960’lı yıllarda *Julia Kristeva* tarafından ilk kez kullanılan bu terim bir edebi eserin daha bütüncül bir yapıya kavuşabilmesi için hem edebiyat hem de diğer alanlardan metin parçalarının yeni esere katılması olarak açık-

lamıştır (Bulut, 2018: 1-2). Aktulum (2017: 110) *Müzik ve Metinlerarasılık* isimli kitabında Rock sanatçısı David Bowie'nin şarkılarında göndergeselliğin sadece müzik değil müzik dışı alanları, yazarları, ressamı ve film yönetmenlerini de içerek çok geniş bir alanda olabileceğini örneklemiştir.

Canfeza'nın *Gaza* isimli parçası Ortadoğu'da gelişen olaylara genel bir bakış sergilemek amacı ile bir giriş yaptıktan sonra özellikle Filistin-Kudüs özelinde devam edip son kısımda da yine Orta Doğu'da gelişen olaylara göz yuman dünya devletlerine deyim yerinde ise gözdağı niteliğinde seslenişlerde bulunduğu düşünölmüştür. Parçanın giriş niteliğini taşıyan kısmı

İnsanlığını kaybediyor Orta Doğu
Susan bu vahşi zulme ortak olur

dizeleriyle başlamıştır. Bu iki dizenin açık göndermeleri olarak Orta Doğu'da gerçekleşen insanlık dışı olaylara ve susarak bu olaylara tepki vermeyen insanlığın da aslında deyim yerinde ise zulme ortak olduğundan bahsedilmektedir. Orta Doğu olarak bilinen coğrafya parçasında Türkiye, Mısır, Kıbrıs Adası, İran, Suriye, Filistin, İsrail, Irak, Suudi Arabistan, Yemen, Kuveyt, Ürdün, Afganistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ölkeler bulunmaktadır. Bu ölkeler hem petrol hem de doğal gaz yatakları açısından oldukça zengin bir bölge olmasının dışında Kıbrıs adasının güneyinde bulunan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İsrail dışında nüfusunun neredeyse tamamını Müslümanlar oluşturmaktadır (Harunoğulları, 2017: 124-129).

Orta Doğu'da görölen büyük çekişmelerin temel nedenlerinden biri de hidrokarbon kaynakları açısından zengin olmalarıdır (Niray, 2003: 10-11). Orta Doğu'da gerçekleşmekte olan iç savaş ve savaşlar orada yaşayan halkları egemen güçlerin zulmüne maruz bırakmaktadır. Orta Doğu'daki gelişmeler sonucunda oradan göç emek zorunda kalan göçmenlere ya da oradaki terör örgütleri ile mücadele Türkiye dışında başka bir devlet tarafından yürütölmemektedir (Sözen ve Çıplak,

2014). Canfeza örtük içerik olarak Batılı hiçbir devletin Orta Doğu'da gerçekleşen olaylara müdahale etmeyerek ve hidrokarbon yataklarından dolayı kendi çıkarları doğrultusunda hareket ederek orada işlenen insanlık suçlarına ortak oldukları mesajını vermektedir.

Şerefiyle ölmek korkmak olur
Onuruyla ölür ana, korkma doğur

mısraları ile devam eden parçada açıkça Nuri Pakdil'in Anneler ve Kudüsler şiirine gönderme bulunmaktadır.

Nuri Pakdil Anneler ve Kudüsler adlı şiirinde

Gel,
Anne ol.
Çünkü anne,
Bir çocuktan bir Kudüs yapar

demektedir. Burada da görüldüğü gibi *Canfeza* annelere çocuklarının bu kanlı savaşta ölebilme ihtimalleri olduğunu bile bile doğurmalarını ölümden korkmamalarını ifade ederken Nuri Pakdil de benzer bir şekilde Kudüs'te doğacak her çocuğun Kudüs'ü yaşatacağından bahsetmektedir. Birleşmiş Milletler'in raporuna göre Filistin topraklarında 2008 yılından bu yana yaklaşık 2 bin 880 ölüm ve yine aynı yılları kapsayan dönem içerisinde yaklaşık 113 bin yaralanma olayı gerçekleşmiştir. Ölümlerin yaklaşık yüzde 40'ı ve gerçekleşen yaralanma olaylarının ise yaklaşık yüzde 25'ini kadın, kız ve oğlan çocuklarından oluşan sivil halk oluşturmaktadır. Ölümler hava saldırıları ve askeri çatışmalar sırasında sivil halka açılan ateş sonucunda, yaralanmalar ise göz yaşartıcı bomba, silahlı saldırı ve fiziksel saldırıdan dolayı gerçekleşmiş olduğu bildirilmiştir.⁶

Ölüm ve yaralanma oranlarının bu kadar yüksek olduğu bir coğrafyada çocuk sahibi olmak belki de anne-babaların ölümsüzlük arzularının yanı sıra daha ilkel bir versiyonda da hayatta kalmayı yani soyun devamını sağlamakla ilişkisi olduğu düşünülmüştür.

Doğur, anlasın bu zalim ordusu,
Ölüm, yalnızca onların korkusu,
Bizde kadere iman sorgusuz,
Anlasın mümin yolun yolcusu

dizelerinde açık içerik olarak *Canfeza* anneleri daha önceki dizelerde olduğu gibi çocuk doğurmaları için yüreklendirmiş ve Müslümanların kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim'e göndermeler yapmıştır. Dizeleri tek tek ele alacak olursak Kudüs'te yaşayan Müslüman annelere çocuk sahibi olmaları için çağrı yaparken İslam inancında ölümden korkmaya yer olmadığını çünkü İslam uğrunda ölmenin başka bir deyişle şehit olmanın korkulacak bir tarafı olmadığı çünkü din için yapılan savaşlarda ölmenin kutsal sayıldığı vurgusu yapılmıştır.

Bakara Suresi 154. Ayet de

Allah yolunda öldürülenler için 'ölüler' demeyin. Hayır, onlar diridirler, fakat siz bilemezsiniz

demektedir. Bu ayetin tefsirine bakıldığında ise Allah yolunda ölenlerin Şehitlik mertebesine ulaştıkları ve onların yerlerinin Cennet olduğunu söylemektedir.⁷ Devam eden dizelerde de İslamiyet'te ölümden korkulmadığı ile ilgili bir gönderme daha yapılmıştır. Bu gönderme de Al-i İmran Suresi 185. Ayet'tir. Bu ayette ise

Herkes ölümü tadacaktır; yaptıklarınızın karşılığı size eksiksiz olarak ancak kıyamet gününde verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılır da cennete konursa artık kurtulmuştur. Dünya hayatı zatenaldatıcı şeylerden ibarettir

denilmektedir.⁸

Görüldüğü gibi *Canfeza* bu dizelerinde Müslüman kadınlara doğuracakları çocukların Allah yolunda şehit olabileceklerini ama onların bu şekilde ölümlerinin ne anneler ne de imanlı Müslümanlar için korkulacak bir durum olmadığını ifade etmektedir. Örtük içerik olarak da Filistin yönetimine ve Orta Doğu'da daha önce insanlık dışı diye nite-

lendirdiği olaylardaki diğer oyunculara yani dış güçlere Filistin’de Müslüman halkın ne ölümden ne de Hak yolunda verilen savaştan korkmadıklarını ve orada haklarını savunmaya devam edecekleri mesajını vermektedir.

Canfeza, “bizde kadere iman sorgusuz” dizesi ile Ahzab Suresi 38. Ayet’e gönderme yapmaktadır. Bu ayette

Allah’ın, kendisi için takdir ve emrettiği bir şeyi yerine getirme hususunda peygamber için bir sıkıntı ve sakınca olamaz. Allah’ın hükmü değişmez katedir

denilmektedir.⁹

Görülüyor ki, hem *Canfeza*’nın dizelerinde hem de ayette Allah’ın hükmünün değişmez bir kader olduğu ve iman edenlerin de bu kaderi sorgusuz sualsiz kabul etiklerinden bahsedilmektedir. Bakara Suresi 285. Ayet’te de şöyle denilmektedir:¹⁰

Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, müminler de. Tümü, Allah’a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inandı. O’nun elçileri arasında hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz. İştittik ve itaat ettik. Rabbimiz bağışlamamı (dileriz). Varış ancak Sana’dır

Yine benzer bir içerikten bahsedilmektedir.

Damarda durmaz kan, varsa akacağı
Gerekirse taş atan tanklar yapacağız

Bu dizelerin ilkinde rap müzik parçalarında sıklıkla kullanılan bir yöntem olan atasözlerinin ve deyimlerinin kullanımına sözcüklerin yerleri değiştirilerek başvurulmuştur (Çetin, 2019: 354- 356).

Türk Dil Kurumu’nun *Deyimler ve Atasözleri*’ne göre ‘akacak kan damarda durmaz’ atasözünün anlamı kişinin alın yazısında olanla kesinlikle karşılaşacağı olarak verilmiştir.¹¹ Bu dizede kaderin değiştirilemez olduğu ve her bireyin kaderinden kaçmayacağı vurgusu yapılmaktadır. İbn-i Haldun’un ‘coğrafya katedir’ sözü akla gelmektedir.

Şahin ve Belge (2016: 440), İbn-i Haldun'un coğrafi determinizmini incelemiştir; insanın yaşadığı coğrafi çevrenin onun fiziksel özelliklerinin yanı sıra kültür, ahlak ve sosyalleşme süreçlerini de etkilediğini vurgulamıştır. Bu dize ile hem önceki dizeleri onaylanmış olup hem de bu noktadan sonra gelinecek konuya bir giriş yapılmıştır. Çünkü ikinci dizede *Canfeza* gerekirse taş atan tanklar yapacağız diyerek devam etmiştir. *Canfeza* bu giriş ile Orta Doğu'daki Filistin- İsrail gerçekliğinden daha özel bir konuya da giriş yapmıştır.

Kudüs olacak bir gün pencerede manzaran
 Biz yüzünü, sen Kudüs'ü göreceksin Hanzala!
 Şerefli duruşun, bu zulmü önleyecek,
 Acep dünya bunu nasıl görmeyecek,
 Artık tek bir umut dahi ölmeyecek,
 Çocuklar yaşama sırtını dönmeyecek.
 Sırtını dönmeni bekliyor zalimler,
 Çünkü kuvvetin besbelli halinden.
 Korkar gözüne bakmaya hainler,
 Yetersin dünyaya bu halinle!

Bunlar, Gaza adlı parçanın devamında gelen dizelerdir. Filistinli bir karikatürist olan Naci el Ali'nin *Hanzala* ismini vermiş olduğu karikatür kahramanına açık göndermeler burada bulunmaktadır. Naci el Ali'nin Hanzala tiplmesi çizilmeye başladığı günden itibaren hep sırtı dönük durmaktadır ve sessiz bir şekilde Filistin'de olup bitenleri protesto etmektedir. Hanzala hem sessiz bir tanık hem de sessizliği ile olup biteni protesto eden güçlü bir karakterdir. Hanzala Naci el Ali'nin ifadesi ile 10 yaşında hiç büyümeyen ve aslında yaratıcısının Filistin'i terk etmeye zorlandığı yaşı yansıtan bir çizimdir. Hanzala yüzünü hiç dönmemiş ve göstermemiştir. *Canfeza* Hanzala'ya seslenerek bir umuttan bahsetmiştir. Onun bir gün Filistin'e geri döneceğini ve evinin penceresindeki manzaranın yine Kudüs olacağından ve bizlerin de yıllar sonra onun yüzünü göreceğimiz umududur. Hanzala'nın sessiz duruşundaki bu asalet orada yaşananları engelleyecek; dünyanın dik-

katini oraya çekebilecek güçte olduğundan bahsetmektedir.

Canfeza burada Hanzala'ya kahramanlık atfetmiştir. Hanzala'nın küçük bir çocuk olmasına rağmen sergilediği davranışın savaşı durdurabilecek güçte olduğuna inanmaktadır. Canfeza bu vurgu ile bir ütopyadan bahsetmektedir. Bu dizelerde yapılan diğer bir gönderme de Hanzala isimli sahabe ile ilgilidir. Hanzale b. Ebü Amir Uhud savaşında İslamiyet düşmanlarına karşı girişilen savaşta şehit düşmüş bir sahabedir.¹² Naci el Ali'nin sırtından vurularak ölen Hanzala tiplemesi ise Hanzale b. Ebü Amir Uhud savaşı sırasında sırtından vurularak şehit edilmesinin bir göndermesi olduğu düşünülmüştür. Naci el Ali'nin Hanzala'sı da bir meydan okuma gibi düşmanlarına hep sırtı dönük durmaktadır. Canfeza bu yaptığı anıştırma ile sırtı dönük duran küçük çocuk Hanzala'nın adını aldığı Hanzale b. Ebü Amir gibi sırtından vurularak şehit edilmeyi arzulamasına rağmen dünyanın buna gücünün yetmediğini dile getiriyor olabilir. Diğer taraftan parçanın giriş dizelerinde olan insanlık dışı olaylara göz yuman insanlığın küçük bir çocuğu sırtından vuramayacak kadar güçsüz olduğunu da dile getirmektedir. Çünkü Canfeza Hanzala'nın sırtı dönük duruşunun bir güç göstergesi olduğunu ve bu zulme susarak ortak olanların Hanzala'nın yüzüne bakmaya cesaret bile edemedikleri de verilen içerik arasındadır. Canfeza bu kısımda yine bir gerçekliğe vurgu yapmakta ve daha önce de bahsedildiği gibi Filistin'de ölüm ve yaralanmaların daha çok kadın ve çocuklardan oluştuğu gerçeğine dikkat çekmektedir. Canfeza ölen her çocuğun yaşanmamış hayatları ile umutlarının da öldüğünü örtük bir şekilde vurgulayarak o da rap müziğin Aktulum, kışkırtma ve şiddet gibi arayışların dışında tarafsız bir alan, bir kaçış ve bir sığınak olduğunu göstermektedir (Aktulum, 2017: 124). Çünkü burada Canfeza bir umuttan bahsetmektedir. Canfeza'nın Gaza isimli parçası

Dünyanın el uzatmaya yok mecali
Çünkü onlar da bu pis kumpasa dâhil
İnsanı değil, insanlığı vuruyor zalim
İsrail içimdeki çocuğu öldürmese bari

dizeleri ile devam etmektedir. Bu dizelerdeki açık içerik dünya devletlerinin Filistin’de olup bitenlere sessiz kaldığı, İsrail Devleti ordusunun masum halkı özellikle de çocukları öldürdüğünü tekrar dile getirmiştir. Canfeza burada ‘insanı değil, insanlığı vuruyor zalim’ dizesi ile Orta Doğu’daki olaylara tekrar dikkat çekmiştir; İsrail Devleti’ni zalim olarak nitelendirmiştir. Zalim kelime anlamı olarak *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*’nde acımasız ve haksız davranan, zulmeden olarak tanımlanan Arapça kökenli bir kelimedir.¹³

Casiye Suresi, 19. Ayet’te

Çünkü onlar, Allah’tan (gelecek) hiçbir şeyi senden savamazlar. Şüphesiz zalimler, birbirlerinin velisidirler. Allah ise, muttakilerin velisidir

denilmektedir.¹⁴

Daha önce de Orta Doğu’nun Müslüman bir coğrafyayı akla getirdiğinden bahsedilmiştir. Casiye Suresi 19. Ayet’le birlikte *Canfeza* kendi dizelerine bir dayanak daha sağlamıştır. Dünyanın Filistin’de olup bitenlere kayıtsız kalması gayri Müslimlerin Müslümanlara karşı birlikte hareket ettiğini ve bu yüzden göz yumduklarını örtük içerik olarak vermiştir. *Canfeza* yine bir deyim kullanmıştır. Burada kullanılan deyim ‘kumpasa dâhil olmak’ deyimidir. Rap müziğinin özelliklerinden biri olarak olmak fiili çıkarılarak kumpasa dâhil edilmiştir.

Bilindiği gibi bir kumpasa dâhil olmak hileli bir iş düzenlemek ya da gizli bir işe dâhil olmak demektir. İsrail’in 1948 yılından bu yana yirmi yedi bin kilometrekarelik Filistin topraklarının yüzde 85’ini işgal etmiş olduğu *Anadolu Haber Ajansı* (Ula Atallah, 2016) tarafından bildirilmiştir. *Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı*’nın (UNCTAD) raporuna¹⁵ göre de İsrail’in 1967 yılından itibaren de yaklaşık 800 bini zeytin ağacı olmak üzere 2 buçuk milyon ağacı söktüğünü veya kestiğini bildirmiştir. Verilmiş olan bu iki örnek de İsrail’in Filistin toprakları ve halkı üzerinde hileli bir şekilde önceden planlanmış ve diğer devletlerin de dâhil olduğu bir oyunun aktörleri oldukları örtük içeriği göze çarpmaktadır.

Şimdilik gökyüzünde yıldızlar sönük
Öyle ışıldayacak ki şaşırtacak körü
Ölüm sizi bulacak dönüp
Allah'ı göremiyorsanız ona olan sevgimizi görün

dizelerinde açık içerik olarak şu anda İslam âleminde bir karamsarlığın ve karanlığın olduğunu, fakat Allah'a olan inançla İslam'ın yeniden parlayacağını ve İslam düşmanlarının bu aydınlık içinde yok olup gideceklerini söylemektedir. Bu dizelerde örtük içerik olarak inanç dışında Eski Türk mitolojisindeki yıldızla dönüşmekten de bahsedildiği düşünülmüştür. Eski Türk Mitolojisinde 'gökyüzü ebedi huzurun mekânıdır' ve Allah'ın iyi insanları gökyüzüne yanına aldığı inanışı mevcuttur. Bu gönderme sadece Eski Türk Mitolojisinde değil aynı zamanda Tasavvufî anlamında da beşeri aşktan ilahi aşka yükselmesinin yani erdemleri ile değer kazanarak yerinin gökyüzü olarak belirlenmesi olarak da okunabilir (Şenocak, 2010: 24-26).

Diğer taraftan bu dünyada zulüm altında olan bir halkın Allah inancı ile belki de şehitlik mertebesine ulaşarak mekânlarının cennet olacağı ile ilgili bir gönderme olarak da değerlendirilmiştir. Birer kahraman olarak ölüp yıldızla dönüşecek kahramanların gökyüzüne çıkması ile karanlık aydınlığa dönüşecek ve düşmanlar bu aydınlık içerisinde yok olacaklardır. Burada bir zıtlıktan da örtük içerikte bahsedilmiş olduğu akla gelmiştir.

Bir önce çözümlenen kısımda bahsedilen zalim, zulmet masterından türetilmiş olup nurun / ışığın olmama durumu, karanlık olarak tanımlanmaktadır.¹⁶ Yaşanılan zalimliklerden dolayı şu anda karanlık içerisinde olan inananların Allah inancı ile birlikte karanlığı aydınlığa döndüreceklerinden bahsedilmiş olduğu da akla gelmektedir.

İman, fakir dünyamda göğsümdeki gömü
Şimdilik güzel günler görene kadar körüm
Ey zalim ölene kadar sömür
Ey mazlum hür yaşa, ölene kadar ömür

Canfeza bu kısımda iman etmenin en büyük hazinesi olduğundan, güzel günler gelene kadar karanlıkta yaşayacağından açık içerikte bahsetmiştir. Zalim diye nitelendirdiği kişilere ömürleri bitene kadar sömürmelerini mazlumlara ise hür yaşamak için gerekirse canlarını vermelerini öğütlemektedir. Burada zalimlere vermiş olduğu gözdağı ise; bu dünyada yaptıkları zalimliklerin ahirette hesaplarının sorulacağı ile ilgili olduğu düşünülmüştür. Diğer taraftan örtük bir içerik olarak da iman etmekten vazgeçilmemesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Biz gelene kadar zalimlere direnin
Sırtınızdan çıkan hançer gönlümüzde bilenin
Müslümanlar, zafer istemeyin dilenin
Kılıç kuşananın alimallah, söz bilenin

Bu dizelerde biz birincil çoğul şahıs ekinin kullanılması İslam birliğine bir gönderme olduğu düşünülmüştür. İkinci dizede bahsedilenin ise ‘sırtından çıkan hançer’ ise daha önce de bahsedilen Hanzale b. Ebü Amir’e bir gönderme olduğu düşünülmüştür. Çünkü O da İslam uğrunda giriştiği bir savaşta sırtından bıçaklanarak şehit olmuştur. Diğer taraftan Müslümanlara yine bir çağrıda bulunmaktadır. Zaferin sadece arzu etmekle değil Allah’a zafer için yakarışlarda bulunulması gerekliliğini de Müslümanlar, zafer istemeyin dilenin cümlesi ile vurgulamıştır. Bundan sonra gelen dizede ise Allah yolunda kılıç kuşananın yani savaşa hazır olanın Allah tarafından bilineceğini ve görüleceğini vurgulamıştır. Bir başka deyişle *Gaza*’dan bahsedilmektedir. Filistin için Müslümanların birleşip oradaki kardeşlerine yardıma gitmelerinin bir Gaza olduğunu örtük içerikte vurgulamaktadır. Bu dizelerin örtük içeriğinde ‘kılıç kuşanmak’ deyimini ile Osmanlı Padişahların padişahlık unvanlarını alırken yapılan tören ve Hilafetten de bahsedilmiş olabileceği de düşünülmüştür. Osmanlı’nın güçlü olduğu dönemlere romantik bir gönderme olduğu da düşünülmüştür. Çünkü daha önce de bahsedildiği gibi Filistin Osmanlı İmparatorluğu’nun yönetimi altında iken tarihinin en huzurlu dönemlerini geçirmiştir.

Canfeza parçasının sonuna geldiğinde ise Filistin özelinden Ortadoğu geneline geçiş yaptığı takip eden dizelerle vermiştir.

Gözyaşı kimyasal zulmün tükürüğü asit
Tek silahı canı olana kurşun atmak basit
Orada kahvaltıda mermi yemek nasip
Ortadoğu'da bebek öldüren bir demokrasi

Canfeza bu dizeleri ile Ortadoğu'da eşit güçler arasında bir savaşın olmadığına vurgu yapmaktadır. Bu dizelerle birlikte Canfeza dikkati Filistin'den genel olarak Orta Doğu'ya çekmeye çalışmıştır. *Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü'nün* (OPCW) 2019 yılı raporuna göre 2018 yılı içerisinde Suriye'de sivil halka kimyasal silahlarla saldırılar düzenlenmiştir.¹⁷

Canfeza bu dizesinde bir gerçekliğe gönderme yapmıştır. Orta Doğu'daki savaşın eşit güçler arasında olmadığına ilişkin gerçekliği savunmasız sivil halka dikkat çekerek yapmıştır. Orta Doğu'daki demokrasi anlayışının yozlaşmış bir anlayış olduğu ve yönetime başkaldıran sivil halkın hatta bebeklerin bile bu demokrasi anlayışı çerçevesinde öldürüldüğünden bahsetmiştir.

Cinayet ve kanla yazılmış bir sözlük
Bu sözlükte cinayet bir özgürlük
Biz hepsine her iki cihanda da şahidiz
Yürek hissetti, kulak duydu, göz gördü

dizeleri parçanın sonuna gelinmek üzere olduğunun habercisi niteliğindedir.

Bu dizelerde *Canfeza* Orta Doğu'da bilinen sözlüklerden daha farklı bir sözlük yazıldığını ve bu sözlükte cinayet işlemenin bile ceza gerektiren bir suç olmaktan çıktığından bahsetmektedir. Cinayetin bile özgürce işlenebilecek bir eylem olduğundan bahsedilmiştir. Fakat bu olup bitenlere yine İslam inancına vurgu yapılarak Müslümanların her iki cihanda da yani dünya ve ahirette de şahitlik yapabileceğinden bahsedilmektedir. Şahitlik bilindiği üzere bir kimsenin hazır bulunup

görmek veya duymak suretiyle bildiği bir şeyi haber vermesi anlamına gelmektedir. Ve sanatçı bir sonraki dizesinde de Müslümanların olup bitenlere hem manevi hem de maddi olarak şahit olduğunu ve şahitlik yapacaklarını ifade etmektedir.

Canfeza'nın Gaza'sı

Dünyanın suskunluğu, çıkar denen illetten
Para elin kiridir *kirleşmiş* milletler
İçlerinde insan ölmüş zilletten
İtin, köpeğin sömürdüğü *bir leşmiş* milletler

dizeleriyle son bulmaktadır. Bütün bir parçanın özeti niteliğinde olan bu dizelerde açık içerik olarak orta Doğu'da olup bitenlerin çıkar savaşları olduğu, para için bütün bunların gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Canfeza bu dizelerinde deyim kullanımının yanı sıra cinas sanatını da kullanmıştır. Para elin kiridir deyimini kullanılırken paranın sadece bu dünyada maddi değeri olduğunu vurgulamıştır. Yine açık içerik olarak milletlerin içindeki insanlığı içlerindeki alçaklıktan öldüğünü ifade etmiştir. Bu son iki dizede kullanılan cinas ise bir leşmiş milletler kelimelerinde kullanılmıştır. Burada Birleşmiş Milletler'in temel görevi olan tarafsızlığı göz ardı ettiğini ve çıkar çatışmalarından dolayı ortaya çıkan bu savaşta gayri Müslimlerin tarafında olduğu örtük içerikte vermiştir. Petrol uğruna yapılan bu savaşların da insanlığı kaybettirip milletlerin birer leş haline geldiği de vurgulanmıştır. Aslında burada *Canfeza*, 'Müslüman'ın Müslümandan başka dostu olmadığı' vurgusunu yeniden yapmıştır.

Bu durumda akla Maide Suresi 51. Ayet gelmektedir. Bu ayette

Ey iman edenler, Yahudi ve Hıristiyanları dostlar (veliler) edinmeyin; onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden onları kim dost edinirse, kuşkusuz onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna hidayet vermez

denilmektedir. Bu çağrışım örtük içerikte İslam Birliği'ni vurgular nitelikte olduğunu düşündürmüştür.

4. Sonuç Yerine

Sadece Rap müzikte kullanılan sözler değil genel olarak şarkı sözleri üzerine yapılacak çözümlemelerde metnin üzerinde durularak, metnin arka planı ve metnin kültürel boyutu ile ilgili temel göndermeler tespit edilebilir (Aktulum, 2017: 179). Canfeza'nın Gaza isimli rap müzik parçasında metin arka planında kültürel göndermelerin yoğun olarak işlenmiş olduğu görülmüştür. Diğer taraftan incelenmiş olan bu parçada tarihsel gerçeklerin yanı sıra güncel yaşanan olaylara da göndermeler yapılmıştır. Bu da okuyucuya ya da parçayı dinleyen dinleyicilere hem tarihsel arka plan hem de kültürel arka plan hakkında oldukça yoğun bilgiler sunmaktadır. Parçanın barındırdığı toplumsal göndermelerin anlamları metinsel göndermelerin izlerini takip ederek, çözümleyerek örtük içerikten açık içerik haline dönüştürülebilir.

İncelenmiş olan Gaza isimli parçada geçmiş miti, gelecek miti ve ütopya bir arada sunulmuştur. Hem tarihsel gerçekler, günlük yaşanan olaylar bunların yanı sıra diğer sanat alanlarına yapılan göndermeler de Gaza isimli parçada yer bulmuştur. Yapılan çözümlemelerde Nuri Pakdil şiiri yanı sıra, özellikle de Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'e yapılan göndermeler dikkat çekicidir. Canfeza parçasının giriş kısmında Nuri Pakdil şiirine gönderme yaparak geçmiş miti; başka bir ifade ile ilk kuşaktan dinlenen hikâye, Kudüs özelinde yapılan göndermeler ile ikinci kuşaktan aktarılan gerçeklik ve son bölümde ise üçüncü kuşağın olayı yeniden kurgulayarak ütopyayı ortaya koymasını sonuçlanmıştır.

Bu çalışma ile farklı sanat alanlarında, tarihin farklı kesitlerinde yaşamış olan sanatçıların geleneğin kuşaklararası aktarımını sağladıkları ve yeni kuşaklarda eski kuşakların tarihsel izdüşümlerine rastlanıldığı görülmüştür. Bu parça özelinde *Nuri Pakdil* ve *Canfeza*'nın Kudüs geleneğini aktarmada kuşaklar arası iletinin aktarıcıları oldukları düşünülmüştür.

Bridge between the Generations: Canfeza and Gaza

Abstract: Traditions transmits the history of society from generations to generations. The study was intended to examine the relationship between texts and indicators used in the song Gaza by the Turkish rapper with Canfeza. Gaza, refers to events in general to the Middle East and in a more private to Palestine-Jerusalem. The density of texts and cross-indicators and quotations is remarkable, especially between the Turkish poets Nuri Pakdil and there are clear references to the holy book of Muslims, the Quran. As a result Jerusalem acknowledge as a tradition, has been passed through different art paths among generations.

Key Words: Poem, Rap, Qquote, Jerusalem.

Kaynaklar

Ahzab Suresi, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Ahz%C3%A2b-suresi/3571/38-ayet-tefsiri>) (Erişim Tarihi: 06.01.2020).

Akar, Mustafa (2017), “Türk Őiirinin Geniş Ufkuna Giriş: Kudüs”, **Lacivert Dergi**, Sayı 36: <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/06/14/turk-siirinin-genis-uf-k'una-giris-kudus> (Erişim Tarihi: 06.11.2019).

Aktulum, Kubilay (2017), **Müzik ve Metinlerarasılık, Müziklerarası / Göstergelerarası Etkileşimler ve Aktarımlar**, Konya: Çizgi Kitabevi.

al Ali, Naci (2012), “Powerful Weapons”, **Index on Censorship**, 41(1): 120-125.

Al-i İmran Suresi, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/%C3%82-i%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/478/185-ayet-tefsiri> (Erişim Tarihi: 06.01.2020).

Alsaç, Fevziye (2018), “Dede Korkut Hikayeleri’nde Kültürel Bellek Bağlamında Gelenekler”, **Journal of Turkish Language and Literature**, 4 (1): 17-35.

Arslan, Ekinan (2012), Geçmişten Günümüze Rap Müzik Prodüksiyonu, https://www.academia.edu/9292003/Ge%C3%A7mi%C5%9Ften_G%C3%BCn%C3%BCmde_Rap_M%C3%BCzik_Prod%C3%BCksiyonu (Erişim Tarihi: 12.11.2019).

- Assman, Jan** (2001), **Kültürel Bellek** (Çeviri: Ayşe Tekin), İstanbul: Ayrintı Yayınları.
- Ateş, Davut** (2009), “Gazze Trajedisi: Sorumluluk ve Kavramların Haklılaştırma İşlevi”, **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6 (1): 61-83.
- Bakara Suresi**, <https://kuranfihristi.net/fihrist/m%C3%BCminler> (Erişim Tarihi: 06.01.2020).
- Batuk, Cengiz ve Rabia Mert** (2017), “Çatışan Kutsalların Ortasındaki Şehir: Kudüs”, **Din Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi**, 17 (2): 129-149.
- Bulut, Feyza** (2018), “‘Metinlerarasılık’ Kavramının Kuramsal Çerçevesi”, **Edebi Eleştiri Dergisi**, 2 (1): 1-19.
- Buzpınar, Ş. T.** (2004), “Osmanlı Hilafeti Meselesi: Bir Literatür Değerlendirilmesi”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 2 (1): 113-131.
- Canfeza** (2017), **L’afedersin**, İstanbul: Nesil Yayınları.
- Casiye Suresi**, <https://kuranfihristi.net/casiye-suresi>, (Erişim Tarihi: 13.01.2020).
- Çakmak, Mehmet Ali** (2015), “İnanç Olgusunun ve Tarihi Olayların Türk Halkında Oluşturduğu İslam Dünyası Algısı”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 19 (1): 13-26.
- Çetin, Nagihan** (2019), “Rap Müzikte Deyimlerin Kullanımının Sagopa Kajmer Örneği Üzerinden Metinlerarasılık Bağlamında Değerlendirilmesi”, **Motif Akademi Halk Bilim Dergisi**, 12 (26): 344-358.
- Çiftçi, Sabri** (2010), “Gazze Ablukası ve İsrail-Filistin Sorununun Geleceği”, **Ortadoğu Analiz**, 2 (19-20): 8-15.
- Dundes, Alan** (1965), “The Study of Folklore in Literature and Culture: Identification and Interpretation”, **The Journal of American Folklore**, 78 (308): 136-142.
- Dünya Mevlana Sağlık Eğitim ve Kültür Vakfı**, Tasavvuf Musikisi, <http://www.mevlevider.net/default.aspx?mi=250> (Erişim Tarihi: 13.01.2020).
- Faber, Michel** (2009), **Comics and Graphic Novels, Pens and Swords**, **The Guardian**, <https://www.theguardian.com/books/2009/jul/11/child-palestine-cartoons-al-ali> (Erişim Tarihi: 07.11.2019).
- Halevy, Sivan** (2009), Hanzala, l’enfant de Palastine, **Vingtieme Siecle. Revue d’histoire**, No: 103: 233-236.

Çakın, Kamil (2020), “Hanzale B. Ebü Amir, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hanzale-b-ebu-amir> (Erişim Tarihi: 13.01.2020).

Harman, Ömer Faruk (2016), Kudüs, Türk Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudus>: (Erişim Tarihi: 11/06/2019).

Harunoğlu, Muazzez (2017), “Orta Doğu Jeopolitiği ve Küresel Güçlerin Enerji Mücadelesi”, **Humanitas: Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, 5 (9): 121-137.

İHH: İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (2019), İsrail, İşgal Altındaki Filistin Topraklarından 2.5 Milyon Ağaç Söktü, https://insamer.com/tr/israil-igal-altindaki-filistin-topraklarinda-25-milyon-agac-soktu-10-temmuz-2019_2279.html (Erişim Tarihi: 14.01.2020).

Kahraman, Mehmet Emin (2014), “Resim-Müzik İlişkisinde Yeni Yöntemler, Grafiti ve Rap Müziği Örnekleme”, **Yıldız Journal of Art and Design**, 1 (1): 24-35.

Kaplan, F. N. ve A. B. **Kaplan** (2017), “Olgusal ve Düşsel Gerçekliğin Kozmogonik Portleleri: Frida Kahlo’mum İmgeleminde Biyolojik ve Ruhsal Acının Anatomisi”, **Journal of Current Researches on Social Sciences**, 7 (4): 349-364.

Karaköse, Hasan (2018), “Filistin ve Kudüs Meselesine Genel Bir Bakış: XIX. Yüzyılın Ortasından XX. Yüzyıl Ortalarına Kadar”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 4 (2): 150-165.

Karakurluk, Bedirhan (2012), **Storytelling Technique in Turkish Rap Music: A Music Video** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Grafik Tasarım Bölümü,

Karataş, Hicran (2014), “Geleneğin Kuşaklara Aktarımı Bağlamında Bir Çatalzeytin Dügün Türküsü: ‘Dünür Ağa’”, **Milli Folklor**, 26 (101): 138-148.

Kılıç, Muharrem (2010), “Anlamın İnşası ve Anlam Etkinliği Bağlamında Geleneğin Sorunsallaştırılması”, **SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, 22: 117-126.

Köse, Feyza Betül (2015), “Osmanlı Dönemi Kudüs’ünde İdari ve Sosyal Yapı”, **Ardahan Üniversitesi İnsan Bilimleri ve Edebiyat Fakültesi**

Dergisi, 1: 161-199.

Kulu, Mustafa (2013), “İsrail Kamuoyunda İkinci Gazze Savaşı’na Farklı Yaklaşımlar”, **Ortadoğu Analiz**, 5 (49): 40-52.

Lawergren, Bo (2004), **Eski Anadolu’da Telli Çalgılar, I. Uluslararası Tarihte Anadolu Müziği ve Çalgıları Sempozyumu Tam Metin Kitabı**, Ankara: 16-26. T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Yayın No: 3003, Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayın No: 102,.

Maide Suresi, <https://kuranfihristi.net/maide-suresi>, (Erişim Tarihi: 12.01.2020).

Mangion, Claude (2015), “Gelenek, İletişim ve Toplumsal Yeniden Üretim Üzerine”, **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi**, 25: 153-168.

Marrie, AM, Henrietta (2019), “Emerging Trends in the Generation, Transmission and Protection of Traditional Knowledge”, **Indigenous Policy Journal**, 30 (1): 1-15.

Niray, Nasir (2003), “Bölgesel ve Küresel Gelişmeler Işığında Orta Doğu’da Oluşan Siyasal Gelişmeler Ve Türkiye’nin Yeri”, **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Birinci Orta Doğu Semineri**, Elazığ, 29-31 Mayıs.

OCHA, United Nation Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, occupied Palestinian Territory, <https://www.ochaopt.org/data/casualties> (Erişim Tarihi: 24.12.2019).

OPCW, **Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü**, <https://www.opcw.org/media-centre/news/2019/03/opcw-issues-fact-finding-mission-report-chemical-weapons-use-allegation> (Erişim Tarihi:12.01.2020).

Öztürk, Mustafa (2017), “Türk Edebiyatında Kudüs Teması”, **Beytül-makdis Araştırmaları Dergisi**, 17 (2): 39-57.

Sözen, Edibe ve Bilal **Çıplak** (2014), **Orta Doğu’da Barış: Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Arayışları Sempozyumu**, 19-20 Aralık 2014, Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi,.

Şahin, Emir Ali (2018), “Nuri Pakdil’in Şiir Coğrafyasında Kudüs”, **Akademik Platform İslam Araştırmaları Dergisi**, 2 (1): 69-78.

Şahin, Cemalettin ve Rauf **Belge** (2016), “İbn Haldun’da Coğrafi Determinizm”, **Akademik Bakış Dergisi**, 57: 439-467.

Şenocak, Ebru (2010), “Mitolojik Konulu Bir Halk Hikayesi ‘Leyla ile Mecnun Hikayesi’ Merkezinde Yıldıza Dönüşüm, **Milli Folklor**, 22 (86): 20-29.

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim tarihi: 09/12/2019.

Ula Ataullah, Ekip (2016), İsrail, Filistin Topraklarının Yüzde 85’ine El Koydu, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-filistin-topraklarinin-yuzde-85ine-el-koydu/546478> (Erişim Tarihi: 13.01.2020).

Üçer, Merve Betül (2013), “Müzikte Anlamın Yeniden Üretimi: Hip-Hop Kültürünün Türkiye’deki Görüntüleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme”, **II. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, Bildiriler Kitabı - I**, s.249-262.

Üzen, İsmet (2009), “İngilizlerin Kudüs’ü Ele Geçirmesi ve General Edmund H. H. Allenby’nin Kudüs’e Törenle Girişi”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19 (2): 329-344.

Yücer, Hür Mahmut (2018), “Türkiye’de Bir Kudüs Şairi: Nuri Pakdil ve Aşk-ı Kudüs”, **Akademik Platform İslam Araştırmaları Dergisi**, 2 (2): 28-43.

N o t l a r

1. İncil, Yaratılış, <https://incil.info/kitap/Yaratilis/15>

[Erişim: 11 Haziran 2020]

2. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudus> [Erişim: 06.11.2019].

3. <https://www.karakan.org/canfeza-orhan-gul-kimdir-hayat-hikayesi/>:

[Erişim: 7 Kasım 2019].

4. <http://www.mevlevider.net/default.aspx?mi=250>

[Erişim: 13 Ocak 2020].

5. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim: 9 Aralık 2019]

6. <https://www.ochaopt.org/data/casualties> [Erişim: 24 Aralık 2019]

7. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/161/154-ayet-tefsiri>

[Erişim: 6 Ocak 2020].

8. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/%C3%821>

[i%20%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/478/185-ayet-tefsiri](https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/%C3%821i%20%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/478/185-ayet-tefsiri)

[Erişim: 6 Ocak 2020].

9. <https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/Ahz%C3%A2b-suresi/3571/38-ayet-tefsiri> [Erişim: 6 Ocak 2020].

10. <https://kuranfihristi.net/fihrist/m%C3%BCminler>

[Erişim: 6 Ocak 2020].

11. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim: 6 Ocak 2020].

12. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hanzale-b-ebu-amir>

[Erişim: 13 Ocak 2020].

13. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim: 13 Ocak 2020].

14. <https://kuranfihristi.net/ayetleri/zalim> [Erişim: 13 Ocak 2020].

15. https://insamer.com/tr/israil-ısgal-altındaki-filistin-topraklarında-25-milyon-agac-soktu-10-temmuz-2019_2279.html [Erişim: 14 Ocak 2020].

16. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim: 9 Aralık 2019].

17. <https://www.opcw.org/media-centre/news/2019/03/opcw-issues-fact-finding-mission-report-chemical-weapons-use-allegation>
[Erişim: 12 Ocak 2020].